

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:4, Issue:21
sssjournal.com

pp.3471-3478
ISSN:2587-1587

2018
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 30/06/2018 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 26/08/2018
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 27.08.2018

ZONGULDAK'IN İLK HAVZA GAZETESİ: "KÖMÜR" (1940-1957)

ZONGULDAK'S FIRST BASIN NEWSPAPER: "KÖMÜR" (1940-1957)

Arş.Gör. Zafer ÇİL

Muş Alparslan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, z.cil@alparslan.edu.tr,
Muş/Türkiye

ÖZ

Bu çalışmada, Tahir Karauğuz'un Zonguldak'ta yayımladığı Kömür gazetesinin yayın serüveni ve yazar kadrosu ele alınmıştır. Ankara Milli Kütüphane koleksiyonlarından elde edilen gazete nüshalarının incelenmesine dayanan çalışmada, gazetenin yapısı ve yayın ilkelerini ortaya koyan bilgilere yer verilmiştir. Bu bağlamda niteliksel içerik analizi yöntemi izlenerek elde edilen veriler doğrultusunda, gazetenin yayın politikasını ortaya koyan bir çerçeve çizilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zonguldak, Basın, Gazete, Kömür, Tahir Karauğuz.

ABSTRACT

In this study, the publication adventure of the Coal newspaper published by Tahir Karauğuz in Zonguldak and the author cadre were discussed. The study, based on the examination of the newspaper copies obtained from Ankara National Library collections, included information revealing the structure of the newspaper and its publishing principles. In this context, in accordance with data obtained by following qualitative content analysis method, a framework was drawn to reveal the publication policy of the newspaper.

Key Words: Zonguldak, Press, Newspaper, Coal, Tahir Karauğuz.

1. GİRİŞ

Kömür,¹ 1941 yılından itibaren Zonguldak'ın kömür havzası meselesinde etkili olmuş ve on yılı aşkın bir süre yayın hayatını sürdüren, çok çeşitli özellikleri bünyesinde barındıran bir basın organıdır. Gazetenin yıllar süren yayın hayatına bakıldığında kömür havzasına ilişkin yazılarını çeşitli sayılarında ele aldığı, devam eden süreçte de kömür havzasının çeşitli sorunlarını dile getirdiği görülmektedir. Yayın döneminin izlerini yıl yıl sürme imkânı veren Kömür gazetesi, bir basın aracının rolünü anlamak açısından önemli bir kaynaktır. Gazetenin taşıdığı bu özgün kimlik Cumhuriyet Dönemi'ni yansıtması bakımından önem taşımaktadır.

Zonguldak vilayet merkezinde neşredilen *Kömür* gazetesi, Zonguldak yöresi ve kömür havzaları adına önemli bir belge niteliği taşımaktadır. Gazete teknik açıdan İstanbul, Ankara gibi büyükşehirlerde yayımlanan gazetelerle benzer özellikler taşıırken haber içeriklerinde de kendi yöresiyle sınırlı kalmamıştır. Zonguldak merkezi ve ilçelerinde oluşturduğu muhabir ağından gelen bilgiler doğrultusunda havzanın çeşitli konularını ele almıştır. Diğer taraftan ülkenin dört bir yanından haberler vererek okuyucularını bilgilendirmiştir. Aynı zamanda siyasi haberler, uluslararası arenada meydana gelen olaylar, gazetenin ayrıntılı şekilde haberler yaparak sunduğu konular arasındadır. Bu bağlamda *Kömür*, yerel bir gazeteden çok ulusal ölçekte yayın yapan bir gazete niteliğine sahip olmuştur.

¹ "Kömür" adlı gazete için çalışmanın tamamında, italik yazı biçimi kullanılmıştır.

2. GAZETENİN YAYIN HAYATINA BAŞLAMASI

Tahir Karağuz² tarafından kurulan *Kömür*, Aralık 1940'ta ilk baskısını yapmış ve Zonguldak Basın Tarihi'nin ikinci gazetesi olma hüviyetini kazanmıştır. Zonguldak'ta ilk gazete yine Tahir Karağuz tarafından yayımlanan Cumhuriyet'le yaşıt *Zonguldak*³ gazetesidir. Kastamonu'da Milli Mücadele yanlısı *Açıksöz*⁴ gazetesinin çıkarılmasında da payı olan Karağuz'un Zonguldak'ta 1923-1961 yılları arasında *Zonguldak* ve *Kömür* gazeteleri dışında pek çok gazete ve dergi de çıkarmıştır.⁵

Karağuz, Zonguldak'ta hem basın faaliyetleri yoluyla hem CHP İl Başkanı olarak yetkililerle havza için temaslarını sürdürmüştür. *Zonguldak* gazetesi, kömür havzası ile ilgili yaptığı haberlerle havzanın son durumunu yansıtarak gelişmelerden halkı haberdar etmiştir. Ancak, artık sadece kömür havzasının haberleri için yeni bir gazete çıkarmak gerekli olduğunu düşünen Karağuz bu amaçla Zonguldak'ta *Kömür* gazetesini çıkarmaya başlamıştır.⁶

Yayın hayatı boyunca Zonguldak kömür havzası hakkında halkı bilgilendirmeyi amaçlayan *Kömür*'ün ilk sayısı 31 Aralık 1940 tarihinde basılmıştır. *Kömür*'ün basın hayatına girmesiyle birlikte *Zonguldak* gazetesi 1940 yılına kadar koruduğu vilayet merkezinde çıkan tek gazete olma hüviyetini kaybetmiştir. Gazetenin sahibi Tahir Karağuz'a ait "*İlk Söz*" başlıklı yazıda *Kömür*'ün çıkış amaçları şu şekilde ifade edilmiştir:

*"Bugün, bu ilk sayısıyla yayın ailesine katılan Kömür Gazetesi, madenlerin birleşmesi ve devletleşmesiyle yepyeni bir varlığa kavuşan kömür havzasının ve memleketin dili ve sesi olmak, meslek ve gayesi yolunda neşriyat hizmetinde bulunmak özenciyile çıkıyor. Kömür milli inkişaf ülküsüne hizmet etmek aşkının hudutsuz heyecanı içinde, üstüne düşen vazifeyi başaracağına yürekten inançla bağlanmaktadır. Kömür, okurlarına belli başlı havza ve memleket şuurunu aksettiren ve yolunda hakikatçi bir gözle yürüyen bir fikir arkadaşı olacaktır. Kömür, vilayet gazetesi olarak muhitindeki realiteyi verecek ve inceleyecektir. Zonguldak, Türk ekonomisinin bir ana dalıdır. Binlerce insanın birbiriyle ve tabiatla olan ilişkileri ve bu ilişkilerin kül halinde memleket hayatına olan tesir ve inikâsları ve havzanın sosyal hayat kurallarının türlü tezahürleri Kömür sütunlarında toplanacaktır. Kömür, cevval, akıcı bir ekonomik hayatın içinde yaşayan havza halkına faydalı olabilmek için geçen hadiseleri takip edip okurlarına sunacaktır. Çalışma programını bu ana çizgiler içine alan Kömür, neşriyat vazifesine başlarken, çıkarılanların yüreklerini kaplayan inkişaf ideali ateşinden hız ve kuvvet almakta ve okurlarının esirgemeyecekleri sevgi ve yardım güvencine dayanmaktadır."*⁷

2. Yayın Serüveni

İlk olarak haftada bir sadece Salı günleri yayımlanan gazete, üçüncü sayısından itibaren Salı günleri yanında Cumartesi günleri de çıkarılmaya başlamıştır.⁸ Gazete sonraki sayılarında Temmuz 1942'den Şubat 1950'de yayımına ara verdiği döneme kadar 15 günde bir çıkarılan bir yayın olmuştur.⁹ 29x40 cm boyutlarında yayımlanan ve beş kuruştan okuyucusuna ulaşan *Kömür* gazetesi, bütün yayın hayatı boyunca 4 sayfalık

² 1898'te Safranbolu'da doğan Tahir Karağuz, Birinci Cihan Harbi'nde Kastamonu Küre Muhafız Taburunda bölük kumandan vekilliği, Milli Mücadele'de Zonguldak Kozlu Ayın-Pe diye adlandırılan Askeri Polis istihbarat örgütünün başkanlığını yapmıştır. Askeri görevlerinin yanı sıra Ulus Nahiye Müdürlüğü, Zonguldak İstihbarat Müdürlüğü gibi görevler de bulunmuş olan Karağuz; 1933-1943 yılları arasında CHP Zonguldak Vilayet İdare Heyeti azalığı, 1936'dan 1939'a kadar Zonguldak Halkevi Reisliği ve 1939'da CHP Zonguldak İl İdare Heyeti Reisliği yapmıştır. Bunların yanı sıra Karağuz, Zonguldak'ın ilk gazetesi *Zonguldak*'ı çıkaran ve ilk matbaayı da kuran isimdir. Zonguldak'ta kurduğu matbaaya Karaelmas Basımevi ismini veren ve bu ismi ilk kez, Zonguldak'ta çıkarılan taş kömürü için kullanan da odur. *Zonguldak* gazetesi, *Kömür* gazetesi, *Karaelmas* ve *Doğu* dergileri gibi önemli yayınları Zonguldak'ta basın hayatına kazandıran ve Zonguldak'a mülk eden yine Karağuz'dur. Ayrıca Veremle Savaş, Kalkınma, Zonguldak Orta ve Yüksek Öğrenime Yardım, Basın-Yayın, Amasra'yı Sevenler, Abdülhak Hamid'i Sevenler, Türk Büyüklerini Anma ve Yaşatma Dernekleri gibi, Zonguldak kültür kurumlarında öncü ve kurucu roller üstlenerek, bahsedilen kurumlarda başkanlık vazifeleri de yapmıştır. Karağuz hakkında verilen bu bilgiler onun 1940-1942-1943-1946-1950 seçimleri aday dilekçelerinde vermiş olduğu özgeçmişten derlenmiştir. Bkz. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 490-1-0-0-327-1352-1; 490-1-0-0-327-1353-1; 490-1-0-0-327-1354-1; 490-1-0-0-327-1355-1; 490-1-0-0-327-1356-1. Yazının devamında Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi yerine kısaltma şeklinde BCA ifadesi kullanılmıştır.

³ Aralık 1922'de Tahir Akın Karağuz tarafından imtiyazı alınan *Zonguldak*, Cumhuriyet'in ilanından yaklaşık yedi ay önce 23 Mart 1923'te Zonguldak Basın Tarihi'nin ilk gazetesi olarak yayın hayatına başlamıştır. Faruk Temel, Zonguldak'ın İlk Gazetesi: Zonguldak, İnsan-Kimlik-Mekân Bağlamında Zonguldak Sempozyumu Bildirileri, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, 16-18.10.2014.

⁴ Gazete, Kastamonu'da 15 Haziran 1919'dan itibaren 14 Aralık 1931 yılına kadar 12 yıl boyunca toplamda 2770 sayı yayınlanmıştır. Milli Mücadele'de Kastamonu Basını denildiğinde akla ilk *Açıksöz* gazetesi gelir. Tahir Karağuz da Kastamonu'da Milli Mücadelenin oluşmasındaki fikri alt yapıyı hazırlayanlardan biridir. Milli Mücadele yıllarında Kastamonu basınına yaptığı değerli hizmetleri ve Türk basınında yaptığı çalışmalarını daha sonra Zonguldak'ta devam ettirmiştir. Yılmaz, M. Serhat, Tahir Karağuz'un Kastamonu Basınındaki Yazı ve Şiirleri, İnsan-Kimlik-Mekân Bağlamında Zonguldak Sempozyumu Bildirileri, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, 16-18.10.2014, s.246-251.

⁵ Karağuz'un Zonguldak'ta çıkardığı diğer gazete ve dergiler şunlardır. Gazeteler: "Safranbolu-Karabük", Karaelmas Basımevi, Zonguldak, 1951-1953."Amasra", Karaelmas Basımevi, Zonguldak, 1951."Günün Sesi", Karaelmas Basımevi, Zonguldak, 1954-1959."Işıkveren", Karaelmas Basımevi, Zonguldak, 1956-1957. Dergiler: "Türk Kanadı", Karaelmas Basımevi, Zonguldak, 1938."Karaelmas", Karaelmas Basımevi, Zonguldak, 1938-1939. "Doğu", Karaelmas Basımevi, Zonguldak, 1942-1951. (<http://tahirkaraguz.com/yayinlari.html>)

⁶ Doğu Karağuz, Kuvay-ı Milliye Ruhuyla Bir Ömür, Truva Yayınları, İstanbul,2011, s. 194-195.

⁷ Kömür, 31 İlk Kanun 1940, Yıl:1, Sayı:1. *Kömür* gazetesi için yazının devamında A.g.g. "Adı geçen gazete" ifadesi kullanılmıştır.

⁸ 18 Son Kanundan itibaren Salı'dan başka Cumartesi günleri de çıkaracaktır. "Haftada İki Defa Çıkıyoruz", A.g.g., 1941, Sayı: 3.

⁹ A.g.g., 1942, Sayı:13.

sayılarıyla okuyucusuyla buluşmuştur. Toplamda 113 sayı yayımlanmıştır. *Kömür'ün* haberleri sunum biçimi ise sayfaların dört sütuna ayrılması şeklindedir. Adres bilgileri Meşrutiyet Uramı: Zonguldak-Karaelmas Yazım-Basımevi Telefon: 44 şeklinde verilmiştir. Gazetenin üst orta bölümünde “Havza Gazetesi” ibaresi bulunmaktadır.¹⁰

Gazetenin ilk yayın döneminden son zamanlarına kadar birinci sayfasında genellikle kömür madenine ilişkin yazı veya başyazı yer alırken, arka sayfalardaki haberler birinci sayfada verilen haberlerin devamı şeklindedir. Şiir ve edebi metinlere zaman zaman ilk sayfada yer verilmekle birlikte, genelde gazetenin üçüncü ve dördüncü sayfasında yayımlandığı görülmektedir. Gazetede kömür havzasına yönelik yazı dizileri önemli bir yer tutmaktadır. Yayın serüveni boyunca hükümetin kömür politikasına yönelik tutumu ve iktisat bakanlığının açıklamaları, havza sorunları, adi suçlarla ilgili haberler, ulusal meselelerle ilişkin yazılar gazetede kendine yer bulmuştur.

Genellikle kömür ve havza ile ilgili haber içeriklerine yer verilen gazetede, önemli gün ve aylara, yıl dönümlerine de ayrı bir önem verildiği görülmektedir. Cumhuriyetin kuruluşunda yer alan şahsiyetler, Milli Mücadele’de öne çıkmış isimler, devlet adamları, şair, yazar ve Türkçü isimlerin doğum ve ölüm yıldönümleri titizlikle işlenerek anlatılmıştır. Özellikle Abdülhak Hamit Tarhan’ın doğum ve ölüm yıldönümlerinde Karauğuz’un özel sevgisinden dolayı, etkileyici başlıklar kullanılmış ve genelde birinci sayfada yer verilmiştir.¹¹

Tahir Karauğuz, *Kömür* gazetesiyle geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmayı hedeflemiştir.¹² Bu hedefine büyük ölçüde ulaşan Karauğuz, gazetesinin zengin içeriğiyle toplumu oluşturan her kesimi ilgilendirecek konulara yer vermeye özen göstermiştir. Bu amaçla sosyal meselelere de duyarsız kalmamış ve gazetenin 7 Ocak 1941 tarihli sayısında “Otomatik Telefona Kavuşuyoruz” başlığıyla verilen haberde, şehrin telefon tesisatının otomatikleştirilmesine karar verilmesi ve yeni telefon santral binasının yapılması için yer tespit çalışmalarının başlamak üzere olduğu bilgisi verilmiştir.¹³

3. YAZAR KADROSU

Kömür gazetesi, siyasi ve ekonomik konulara ağırlık veren yazılarıyla, şehirdeki ve ülke genelindeki gelişmeleri ele almıştır. Gazetenin önemle üzerinde durduğu kömür havzası meselesi yazarların ilgi alanını oluşturmuştur.

Gazetenin önemli yazarlarından Behçet Kemal Çağlar¹⁴ gazetenin ilk sayısından itibaren gönderdiği şiir, makale gibi çeşitli yazılarıyla gazetede yer almıştır. “*Şair Behçet Kemal Çağlar Gazetemizde*” başlığıyla sunulan haberde, Çağlar’ın her on beş günde bir göndermeyi vadettiği şiir ve fıkra ile gazeteye yardımda bulunacağı müjdesi verilmiştir.¹⁵ Ahmet Naim Çıladır¹⁶ gazetenin bir başka önemli yazarıdır. Gazetede kömür ve havzaya ilişkin yazılar genelde Tahir Karauğuz ve Ahmet Naim Çıladır tarafından kaleme alınmıştır. Çıladır, en başından itibaren gazetede yazı yazmış ve kömür havzası, işçilerin durumu ve havza tarihine ilişkin konuları ele almıştır. Bir dönem CHP Zonguldak Milletvekiliği yapmış Rebiî Barkın’ın¹⁷ konferans metinleri, bazı söylev ve demeçleri gazetede yayımlanmıştır.¹⁸ Gazetede havza konusunda çeşitli

¹⁰ A.g.g., 1941, Sayı: 4.

¹¹ A.g.g., 1941, Sayı:16; Sayı:17; Sayı:18; Sayı:19; 1942, Sayı: 683-6; 1946,Sayı:48; Sayı: 51.

¹² Gazetenin Zonguldak’taki tirajı, Ulus, Cumhuriyet, Son Posta, Vatan ve Tasvir gibi Türkiye çapında yayın yapan gazetelerin çok üzerindedir. Gazete, 1947 yılı başları itibarıyla abonelikler dışında, bayilerden 800-1000 adet satışıyla şehrin en çok satan gazeteleri arasındadır. BCA:490.0.1.0.0.53.209.2.

¹³ A.g.g., 1941, Sayı: 2.

¹⁴ 1908’de Erzincan’da doğmuştur. Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebi’ni bitirdikten sonra bir süre Belçika ve Fransa’da bulunmuştur. Dönüşünde İktisat Bakanlığı’nda memurluk, Halkevlerinde müfettişlik yapmıştır. Halk edebiyatı ve gazetecilik incelemeleri yapmak için Atatürk tarafından Londra’ya gönderilmiştir. 1941-47 yılları arasında Erzincan milletvekiliği yapmıştır. Atatürk ilke inkılaplarını, şiirleriyle halka anlatmıştır. Atatürk Şairi olarak tanınır. Faruk Nafiz Çamlıbel ile beraber 10. Yıl Marşını kaleme almıştır. Yazıları ve şiirleri sahibi olduğu Hayat, Şadırvan, Varlık, Muhit, İnkılâpçı, Ülkü, Türk Dili ve Gençlik dergilerinde yayınlanmıştır. 1969’da İstanbul’da vefat etmiştir. İhsan Işık, “Behçet Kemal Çağlar”, Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, C.I, Genişletilmiş 4. bs. Ankara, 2006, s. 482.

¹⁵ A.g.g., 1940, Sayı: 1.

¹⁶ 1904 yılında İstanbul’da doğmuştur. Zonguldak Ticaret Odası ve Zonguldak Kömür İşletmesi’nde çalışan Çıladır’ın, Zonguldak maden işçilerinin hayatlarını yansıttığı hikâyeleri Yedi Gün, Yurt ve Dünya dergilerinde de yer almıştır. Zonguldak gazetesinde de uzun yıllar yazan Çıladır 1967 yılında Zonguldak’ta vefat etti. İhsan Işık, “Ahmet Naim Çıladır”, Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, C.I, Genişletilmiş 4. bs. Ankara, 2006, s. 50.

¹⁷ 1898’de İstanbul’da doğmuştur. Öğrenimini İstanbul’da tamamladıktan sonra gittiği Almanya’da Frankfurt Main Üniversitesi Tıp Fakültesi’nden mezun olmuştur. Doktor olarak Türkiye’de ve Afganistan’da görev yapmıştır. Afganistan’da Türk dünyasının içinde bulunduğu durumu yakından inceleme fırsatı bulmuştur. Türkiye’ye döndükten sonra siyasi çalışmalarını yanında Türkçü kesimin önde gelen isimleriyle yakın temaslarda bulunmuştur. Zonguldak’tan 1944 yılında girdiği ara seçimlerinde 1946 yılına kadar milletvekili olarak görev yapmıştır. 1946 seçimlerinde, 1944 Milliyetçilik hadiseleri sebebiyle CHP Listelerine konulmamıştır. Özcan, Ömer, “Türkçülük Tarihinden İsimler: Tahir Akın Karauğuz”, *Türk Yurdu*, Sayı: 183, Kasım 2002.

¹⁸ A.g.g.,1946, Sayı:43; Sayı:44; 1949, Sayı: 81.

isimlerin yazılarına da yer verilmiştir. Aziz Devlet, Kemal Turan ve Ziya Tataç ilk dönemden itibaren gazetede yazılarıyla yer almışlardır.¹⁹

Tahir Karauğuz da Kömür'ün sahibi ve başyazarı kimliğiyle gazetenin adeta lokomotifidir. Gazetenin taşıyıcı gücü konumundaki Karauğuz Zonguldak'a ilişkin yazılar yazarken, kömür havzası meselesi en çok üzerinde durduğu konuların başında gelmektedir.²⁰ Basri Sidal, Nebil Buharalı, Zeki Yüksel, Enver Behnan Şapolyo, gibi ulusal yazarların şiir, makale ve yazıları da gazetede yer almıştır. Gazetede yazıları bulunan diğer yazarlar şunlardır: Sadreddin Enver, Ahmet Ziya Özkaynak, İsfendiyar Baruönü, Orhan Tuna, Edibe Çivi, Yusuf Ziya Ortaç, Refik Fenmen, Reşit Tankut, Mümtaz Faik Fenik, Nimet Turgut Uluğtürk, Nureddin Artam, İsmail Habib Sevük, Sadi Irmak, Halil Soyuer.²¹

4. YAYIN POLİTİKASI

Kömür'ün yayın politikası, gazetenin çeşitli sayılarında kömür ve havza davası şeklinde belirtilmiştir. Gazete, ilk sayısından son sayısına kadar kömür havzasının milli ve iktisadi konularıyla ilgilenmiş, kömür havzasının ülke için nasıl daha fazla yararlı olacağı konusunda yazılar yayımlayarak kömürle ilgili meselelerde etkili olmayı amaçlamıştır.

Birinci sayısında "*Havzanın Bütün Ocakları Devlet İşletmesine Geçti*" adlı bir yazı ile yayın hayatına başlayan *Kömür* gazetesi, kömürün milli gelir açısından önemini kavramış ve Türkiye'nin kalkınmasında önemli payı olacak madenlerin tamamen millileşmesi ve üretim hacminin genişlemesine yönelik yazılarını yayın hayatının sonuna değin sürdürmüştür.²²

Kömür Ocaklarının devletçe işletilmesi ve birleştirilmesine dair kanun ve kararname gazetede tam sayfa yayımlanmıştır. Gazetenin 14 Ocak 1941 tarihli sayısında, "*Kömür İstihsalimizi İki Misline Çıkarmak için Bir program hazırlanıyor*" ve "*Kömür Satışı: Yeni bir Müessese kuruluyor*" başlıklı haberler yayımlanmıştır.²³

Tahir Bey'in kömür havzası meselesine ilgisi çok önceye dayanmaktadır. Havzaya ilişkin *Zonguldak* gazetesinde yayımladığı yazılarını daha sonra *Kömür* gazetesinde devam ettirmiştir. Havzanın hacminin artırılması ve buna dair önerilerin yer aldığı "*Kömür Havzamızda Yeni Gelişmelere Doğru*" başlığını taşıyan başyazısında Karauğuz, dönemin İktisat Vekilinin Havzanın eksikliklerinin giderilerek üretim kapasitesinin artırılmasına yönelik aldığı tedbirlerden bahsetmiştir. İşçi sayısının artırılması- işçinin sağlık ve çalışma şartlarının iyileştirilmesiyle direk ve malzeme temini konusuna değinmiştir.²⁴ "*Açık Dilek*" isimli bir başka yazısında dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na hitaben Kömür Havzasının eksikliklerinin bir hayli çok ve çeşitli olduğundan bahsetmiştir. Ancak önceliğin ulaşım sorunu olduğuna dikkat çeken Karauğuz, yazısını havzanın yol ihtiyacının giderilmesi gerektiğine vurgu yaparak bitirmiştir.²⁵

Gazetenin 22 Nisan 1941 tarihli 18. Sayısında Aziz Devlet imzalı "1940 da Linyit Sanayimiz" başlıklı yazı yayımlanmıştır. Yazıda linyit kullanımının yurt içinde artırılması durumunda taş kömürü ihracatına daha fazla imkân hâsıl olacağı vurgulanmıştır.²⁶ 1943 yılında ise Aziz Devlet tarafından bu sefer "Taşkömürü İstihsalatı" ismini taşıyan bir başka yazı kaleme alınmıştır. Yazıda malzeme sıkıntısı giderilen havzanın normal üretim gelirin kavuştuğuna değinilmiştir. 1943 yılı ilk altı ayı içerisinde Ereğli ve Zonguldak havzasından çıkarılan kömür miktarında 412 bin tonluk artış ile 1941'e oranla yaklaşık % 35'lik bir büyüme söz konusu olduğu bilgisi verilmiştir.²⁷

Kömür havzasından yeterli oranda kömür çıkarılamamasıyla ilgili Kemal Turan tarafından "*Kömür İşçileri*" başlıklı bir yazı kaleme alınmıştır. Havzadaki işçi sayısının azalma sebepleri ve buna dair önerilerin yer aldığı yazıda maden işçisinin geçmişteki meşakkatli çalışma şartları konu edilmiştir. Turan yazısının devamında alınan önlemlerle her geçen gün şartların daha iyiye gittiğini şöyle ifade etmiştir: "*Ancak bugünün tedbirleri arasında kömür politikamızın yeni bir istikamette ilerlediğini görmemek kabil değildir.*"

¹⁹ A.g.g., 1940, Sayı: 2; 1941, Sayı:16; 1942, Sayı:679(5).

²⁰ A.g.g., 1942, Sayı:662-1-2; Sayı:663-1-3; 1946, Sayı:44; 1947, Sayı: 65; 1949, Sayı: 101; 1950, Sayı: 104.

²¹ A.g.g.,1944, Sayı:18; 1945,Sayı:28; Sayı:30; 1946, Sayı:45; 1947,Sayı:63; 1950,Sayı:104.

²² A.g.g., 1940, Sayı: 1.

²³ A.g.g., 1941, Sayı: 4.

²⁴ A.g.g., 1942, Sayı:662-1-2.

²⁵ A.g.g., 1942, Sayı:662-1-3.

²⁶ A.g.g., 1941, Sayı: Sayı:18.

²⁷A.g.g., 1943, Sayı: 717(9).

Havzaya birkaç yıl aralıkla uğrayanlar, içtimai tesislerin devamlıca arttığını görürler. Büyük ocakların yanlarında, işçilerin yikanacağı, yatacağı ve yemeğini yiyeceği yapılar yükseliyor.”²⁸

1943'te A. Naim Çıladır “*Havzamızın Kömür İstihsalatı Eksilmiyor, Artıyor*” başlıklı yazısında havzadan elde edilen kömür miktarı hakkında sayısal verilere yer vermiştir. Yazar, havzadan elde edilen kömür gelirinin mevcut ihtiyaca karşılamadığı yönünde gelen eleştirilere cevap olarak ele aldığı bu yazısında verdiği bilgilere göre havzanın 1931 yılı kömür üretimi 1,5 milyon ton, 1938'de 2,6 milyon ton, 1939'da 2,7 milyon ton, 1940 ve 1941'de ise ortalama 3 milyon tondur. Yazısının sonunda Çıladır: “*eğer ihtiyacın artması karşısında aynı oranda kömür üretimi de artmamış olsaydı kömür sıkıntısı kendisini şiddetle hissettirecekti. Hamdolsun bugün kömürsüzlük yüzünden çarkı veya tekeri durmuş bir fabrikamız, gemimiz yâda lokomotifimiz yoktur.*” demiştir.²⁹

1943 yılında maden havzasında çıkarılan kömüre ilişkin A. Naim Çıladır tarafından “*1943 Yılı Kömür İstihsalimiz*” başlıklı bir yazı daha kaleme alınmıştır. Havzanın tamamen devletleşmesiyle birlikte elde edilen rakamların Devlet İşletmesinin Kömür İstihsalindeki başarısı hakkında fikir vermektedir. Buna göre Çıladır rakamları şöyle belirtmektedir: “*Kömür Havzamız 1943 İstihsal bilançosu, tahminleri aşarak 3.163.000 tondur. 1943 başındaki istihsal tahminleri 3.043.000 tondur. Tahmin edilen miktarla tahakkuk ettirilen istihsal yekûnu arasındaki farkın 120.000 tonla aşılmış olması havzada kömür istihsalıyla ilgili iş faaliyetini belirtmesi bakımından ayrı bir değer taşımaktadır. Bu rakam havza tarihi boyunca en yüksek istihsal miktarıdır. Şimdilik bir rekor olan bu rakam 1942 yılı istihsalinin 654.000, 1941 senesi istihsalinden de 144.000 ton üstündür.*”³⁰

Gazetenin bazı sayılarında havzanın tarihine dair bilgiler de paylaşılmıştır. 25 Şubat 1944 tarihli sayısında “*Havzanın Geçmiş Günlerinden Yapraklar*” başlığıyla Hasan Paşa'nın bir mektubuna yer verilmiştir. Gazetenin, 16 Haziran 1944 tarihli bir sayısında ise, kömür madenlerinin Hazine-i Hassa'dan devlete nasıl geçtiğini anlatan Osmanlı Dönemine ait belgenin içeriğine yer verilmiştir. Bu yazılarda, Zonguldak ve civarındaki kömürün ve havzanın tarihi gelişimi ve millî gelir açısından önemine dikkat çekilmiştir.³¹ Bu konuda ayrıca Karauğuz'un kömür havzası ile ilgili haber ve yazılarının bir araya getirilmesiyle oluşan ve 1959'da Zonguldak'ta neşrettiği “*Uzun Mehmet'ten Günümüze Kadar Türkiye'de Kömür*” başlıklı kitabının ilk tefrikaları *Kömür* gazetesinde Çıladır ve Karauğuz tarafından, Havza Tarihini bütün incelikleriyle anlatan “*Zonguldak Kömür Havzamız (Uzun Mehmet'ten Günümüze kadar)*” başlıklı yazı dizisi şeklinde yayımlanmıştır.³²

1945 yılında TBMM'de kabul olunan (İş kazaları, Mesleki hastalıklar ve İşçi Sigortaları Kurumu) hakkındaki kanunlar üzerine Ziya Tataç tarafından kaleme alınan “*İşçilerimizin Sosyal Güveni*” başlıklı başyazıda; işçilerimizin sosyal güvenliğinin sağlanması, kaza ve mesleki hastalıklara karşı korunması amacıyla hazırlanan kanunların işçilere sağladığı menfaatler üzerinde durulmuştur. Yazar, kanun hükümleri gereğince mesai saatleri içerisinde meydana gelen ve işçiye gerek bedenen gerekse ruhen zarar veren hastalıklara, geçici veyahut kalıcı sakatlık hâllerine karşı çıkarılan bu kararlar ile işçinin güvence altına alındığını savunmuştur. Tataç yazısını şu tespitlerle bitirmiştir: “*Bu iki kanunla işçi kazalara ve meslek hastalıklarına karşı güven altına alınmaktadır. Bu iş sosyal hayatımızda büyük bir başarıdır. Türk İşçisinin sosyal hayatı, İş Kanunumuzun hükümlerine uygun, hukuki bir düzene konularak başarılı bir adım atılmıştır. İşçinin emniyetini sağlayan bu kanun, müsbet tesirleriyle sanayimizin gelişmesinde önemli bir yer tutacaktır. Kendini yorucu bir çalışmaya vermesi istenilen işçinin geleceğe güvenle bakması lazımdır. Yazımı bitirirken şunları diyebilirim ki işçilerin sosyal güvenliğini sağlayarak, iş verimini artırmanın, işleri rasyonelleştirmenin temini en ileri ve iktisadi bir yoldur.*”³³

Karauğuz'un kömür havzasına ilgisi her dönemde sürmüştür. *Kömür* gazetesinde çeşitli zamanlarda havzayla ilgili başka yazarların yazıları yer alsa da kendisi bu konuda yazılar yazmaya devam etmiştir. “*Millî Sendikaya Doğru*” başlığıyla yayımlanan yazıda Karauğuz, maden işçilerinin haklarını güvence altına almak amacıyla sendika kurulmasından duyduğu memnuniyeti belirtmiştir.³⁴ Karauğuz, gazetenin 1957 yılı son yayın döneminde dahi havzanın sorunlarını dile getirmeye devam etmiştir. “*Havzamızı Kurtaralım*” ismini taşıyan yazısında kömür üretimindeki düşüş ve amele eksikliğine yer vermiştir. Gazete sütunlarından

²⁸ A.g.g., 1942, Sayı:686-7.

²⁹ A.g.g., 1943, Sayı:691-8.

³⁰ A.g.g., 1944, Sayı: 740-13.

³¹ A.g.g., 1944, Sayı: 740-12; Sayı: 759-16.

³² A.g.g., 1945, Sayı:29; Sayı:31; Sayı:32. Karauğuz, Tahir. “Uzun Mehmet'ten Günümüze Kadar Türkiye'de Kömür” Karaelmas Basımevi, Zonguldak, 1959.

³³ A.g.g., 1946, Sayı:911-55.

³⁴ A.g.g., 1947, Sayı:953-65.

yetkililer seslenen Karauğuz, “Şimdiye kadar pek çok şeyler vadedildi, havzayı inkişaf ettireceğiz, denildi. Ne cazibeli projeler, ne ali komisyonlar... Fakat hepsi söndü gitti. Artık yeter!. Havza, boyalı laflar, parlak projeler yapmakla değil, ancak onunla ciddi samimi ve hakiki surette meşgul olmakla inkişaf eder.” şeklinde sitem etmiştir.³⁵

5. SON DÖNEM

1950 yılında yayın hayatına ara verilen *Kömür* gazetesi, 1957 yılında tekrar yayınlanmaya başlamıştır. İlk sayılarında olduğu gibi “*Havza Gazetesi*” ibaresiyle yeniden basılan gazetenin bu yeni yayın dönemindeki ilk sayısı 27 Haziran 1957 tarihli. Tahir Karauğuz “16 Yıl Sonra” başlıklı yazısında gazeteyi çıkarma amacını şu sözlerle anlatmaktadır:

“İlk *Kömür* gazetesini 16 yıl önce çıkardım. 31 İllkânun 1940. Son 19. sayıda da şu tarihi taşıyor: Gazetemizin yeniden çıkışı, kömür havzamızın yeni kanunla yeni bir idare sistemine girmek üzere bulunduğu bir çağa rastlıyor. Zonguldak’ta ilk gazeteyi kurduğum zamandan beri, çeşitli yayınımla havza davalarına emek kattım. Havzanın kavuşmak üzere olduğu yeni rejimi yıllardır savunuyorum. Bu gün, bu dileğin gerçekleşmekte olduğunu görmenin bahtiyarlığı içindeyim. Gazetelerimizin ve dergilerimizin koleksiyonları, havzanın birer tarih aynasıdır. Şimdi bu koleksiyonlardan malzeme derleyerek “Uzun Mehmet” den günümüze kadar adlı havzanın ilk tarih kitabını basıyorum. Bu tarih sayfaları hazırlanırken içlerinden önemlilerini gazetemizde de yayınlamak istiyorum. Bu yeni hizmet yolunda ilerlemek için değer tanır okurlarımızın ilgi ve seviyesine güveniyorum.”³⁶

Gazete, bu yeni yayın periyodunda 29x 40 cm boyutlarında, dört sayfa olarak ve 10 Kuruştan okuyucusuyla buluşmuştur. *Kömür*, bu yeni yayın döneminde daha önceki sayıları ile biçim ve içerik açısından sayfa yapısının beş sütuna ayrılması dışında belirgin bir farkı yoktur. İlk sayısında Cuma günleri çıkar ifadesi yer alırken dördüncü sayıdan itibaren Salı günleri çıkış günü olarak belirtilmiştir. İdarehane adresi olarak ise Zonguldak Karaelmas C. 47 verilmiştir.³⁷ Zonguldak Vilayet Merkezi yanında Safranbolu ve Karabük ile ilgili haber ve yorumların yer aldığı gazetede, Karauğuz’un Havza’ya ilişkin yazıları da bulunmaktadır. Bu yayın döneminde toplamda dokuz sayı olarak çıkan gazetenin ömrü kısa sürmüş, son sayısı 17 Eylül 1957 de çıkarılarak yayın hayatına son verilmiştir.³⁸

6. SONUÇ

Millî Mücadele yıllarından başlayarak Cumhuriyet döneminin de ilk gazetecilerinden olan Tahir Karauğuz Zonguldak’ın ilk gazetesi ve vilayet merkezinde uzun süre çıkan tek yayın organı *Zonguldak* ile şehirde yayımlanan ikinci gazete *Kömür*’ün yayın sahibidir. Zonguldak’ta gazetecilik faaliyetlerinin öncüsü konumundaki Tahir Karauğuz’un *Kömür* gazetesi, Tek Parti Dönemi içerisinde CHP iktidarının son dokuz yılı ve Demokrat Parti iktidarının bir yılını kapsamak üzere on yılı aşkın bir süre yayımlanarak Zonguldak basın tarihindeki yerini almıştır. Zonguldak’ın da ilk “*Havza Gazetesi*” olarak Türk Basın Tarihi’ne adını yazdıran gazete, yayımlandığı sürece Zonguldak kömür havzasının bir basın organı olarak inkılaplar, kömür havzası ve Türk dili adına yakın tarihimizi anlamak açısından paha biçilemez bir kaynak olma vasfını taşımaktadır.

Zonguldak’ta Türk Basınının önemli bir şahsiyeti olarak adı tarihe geçen gazeteci Tahir Karauğuz’un *Kömür* gazetesi, 1941 yılından itibaren tüm yayın hayatı boyunca resmi ideolojiye hizmet ederek inkılapları yerleştirme ve yeni rejimin değerlerini halka benimsetme politikasını takip etmiştir. Karauğuz, Zonguldak’ta basın alanında yaptığı çalışmalarla yeni kurulan devletin çağdaş hedeflerine ulaşması için katkı vermiş ve Türkiye’de gerçekleştirilen devrimlerin bir takipçisi olarak, modern bir toplum oluşturma yolunda Türk Milletine olan hizmetini yerine getirmiştir.

KAYNAKÇA

İŞİK İhsan, Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, C.I, Genişletilmiş 4. bs. Ankara, 2006.

KARAOĞUZ Doğu, Kuvay-ı Milliye Ruhuyla Bir Ömür, Truva Yayınları, İstanbul,2011.

KARAOĞUZ Tahir. “Uzun Mehmet’ten Günümüze Kadar Türkiye’de Kömür” Karaelmas Basımevi, Zonguldak, 1959.

³⁵ A.g.g., 1957, Sayı:4.

³⁶ A.g.g., 1957, Sayı:1.

³⁷ A.g.g., 1957, Sayı:1; Sayı:4.

³⁸ A.g.g., 1957, Sayı:9.

Kömür (1940-1957) Gazete Sahibi: Tahir Akın Karağuz, Basım Yeri: Zonguldak Karaelmas Matbaası.

ÖZCAN Ömer, Türkçülük Tarihinden İsimler: Tahir Akın Karağuz, Türk Yurdu, Sayı: 183, Kasım 2002.

TEMEL Faruk, Zonguldak'ın İlk Gazetesi: Zonguldak, İnsan-Kimlik-Mekân Bağlamında Zonguldak Sempozyumu Bildirileri, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, 16-18.10.2014, Zonguldak, 2016.

YILMAZ M. Serhat, Tahir Karağuz'un Kastamonu Basınındaki Yazı ve Şiirleri, İnsan-Kimlik-Mekân Bağlamında Zonguldak Sempozyumu Bildirileri, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, 16-18.10.2014, Zonguldak, 2016.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi.

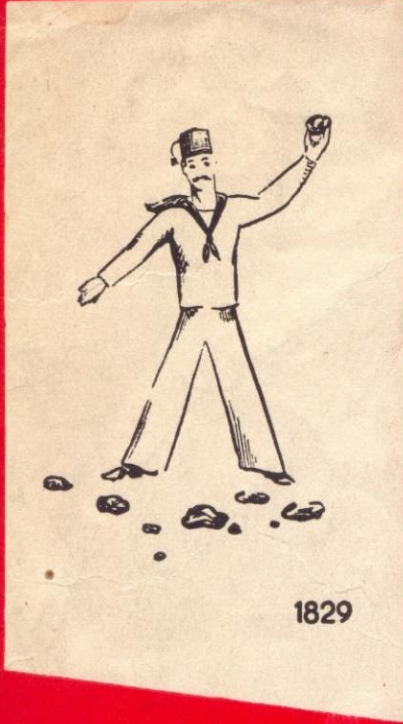
<http://tahirkaraguz.com/yayinlari.html>

EKLER

Kömür'ün 31 Aralık 1940 Tarihli İlk Sayısı

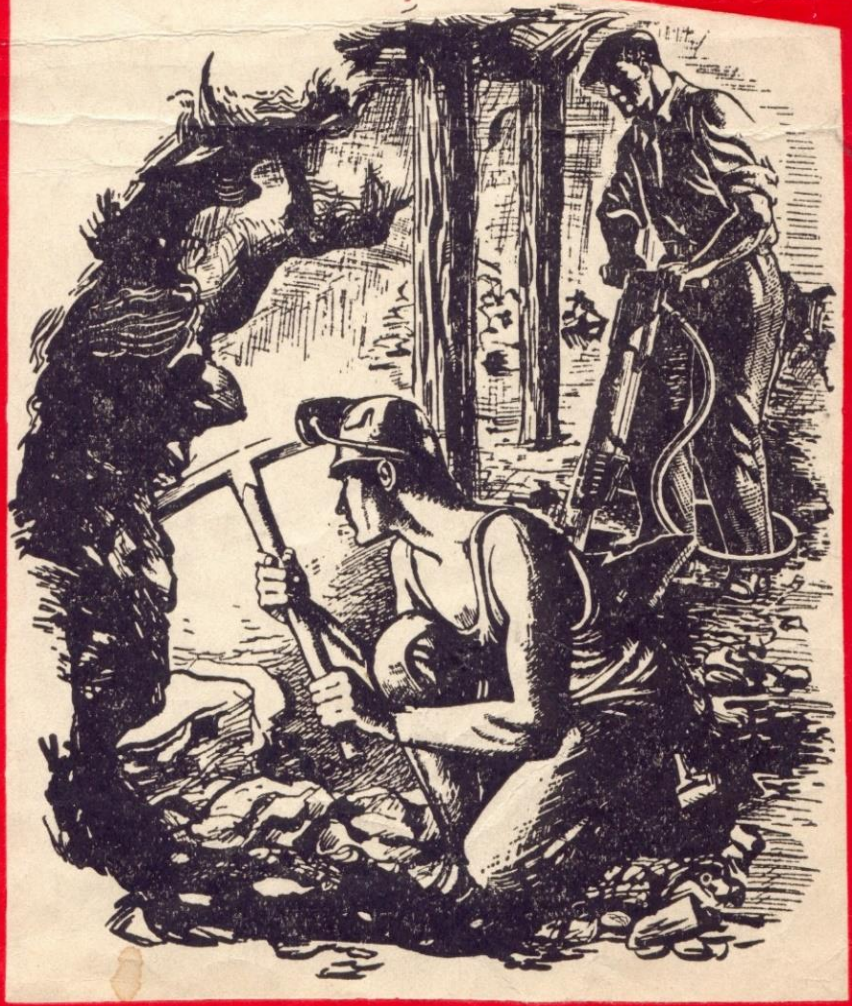

UZUN MEHMED'DEN
GÜNÜMÜZE KADAR

TÜRKİYEDE KÖMÜR

1959

TAHIR KARAĞUZ
Z. KARAEKİMAS BASİMEVİ
ZONGULDAK
1959

Tahir Karağuz'un "Uzun Mehmet'ten Günümüze Kadar Türkiye'de Kömür" Başlıklı Eseri.